

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунун, Тыва АССР-нің Дээди Советиниң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

№ 47 (9731) | 1975 чылдың февраль 25, вторник

1925 чылда үндөсүлөткөн | Өртүз 2 нөп.

ТЫВА АССР-ГЕ КЫЗЫЛ РАЙОННУ ТУРГУЗАР ДУГАЙЫНДА

РСФСР-нің Дээди Советиниң Президиумунун ЧАРАЛЫ

Кирген картада айткан Кызыл хоорайның чоок кавызынын, Танды болгаш Улуг-Хем районнарның чамдык девискээрлеринде Кызыл ра-

йонну Каа-Хем суур төптүг кылдыр тургузар дугайында Тыва АССР-нин Дээди Советиниң Президиумунун доктаалын бадылаар.

РСФСР-нің Дээди Советиниң Президиумунун Даргазы М. ЯСНОВ.

РСФСР-нің Дээди Советиниң Президиумунун Секретары Х. НЕШКОВ.

МОСКВА, 1975 чылдың февраль 21.

БИСТИҢ

ЧУРТУВУСТА

Кыйгырыгны

деткээн

В. И. Ленинниң төртүткөн хуунун бээр 105 чыл болур соңга тураскал болдурган Коммунисттер субботниктер апрель 19-та эрттирер дээн Москвалык коллективтер бугу чурттуу коллективтер деген турар. СЭТА-ның корреспонденттериниң дыйнактаны болза:

БАКУ Каспийниң нефтьчилериниң аразинда Москвалыкларниң инициативаны бир-де дугаар Н. Нарманов аттыг нефтьтег тылжынын эргелелиниң ажил-иччилери деткээн. Анаа болган митингте «Кызыл суббота» хонукте тылжы оннадаланын азыр 100 тонна нефтин, 50 муң кубометр газы тыларын шийтирээли. Боумун казар чөлөөни, нефтьтег дамчылыгынын, эстакадаларын септээр талазы-биле улуг хемчээлдиг аймактын кылдыр деп шийтирээли.

Октябрь Революцияны аттыг Бакунун агаар септээр заводчу ажил-иччилери апрель 19-та беш пестерини болгаш он алды эгеш демир дугуйларын септээр, он муң рубль түнүт продукцияны бээрни шийтирээли.

КНИШИНЕВ В. И. Ленинни төртүткөн хуунун бээр 105 чыл болур соңга алдар болдурган коммунисттер субботниктер апрель 19-та чыгыс кичи митинг, шупту үнер, чарык чылдың плавни май 9-ка чедир, а тоску беш чылдың доозукчу чылдың оннадаланын — Улуг Октябрьниң 58 чыл болур оннаа күтүсөдир бис— деп КНИШИНЕВТИ заводчында болгаш фабрикаларында ажилдап турар депутаттар болуунуң молдав найысмаалык бугу ажилчы чоннарыга кыйгырыгында мичаар демделеп турар.

КНИШИНЕВТИ эр, херэжеп ажилчылары апрель 19-та күш-ажылдың эң бедик дугурукчуларын көргүзүрүн дагыткан, а орта ажилдап алган ашканы бүрүнү-биле доозукчу чылдың фондусун эргелелини шийтирээр алганар.

Аъттаныпкан

КИЕВ. (СЭТА-ның көрр). Киев-пассажирский деп демир-орук станциясында «БМ туудуна» деп остер чагылап турган. Байкал-Амур магистральны чоруп турар «Украинаның комсомолчу» деп баштайгы шалынчы тууду отрядын кичилерин үдөр турган ол.

Республиканың 300 херэзлекчилериниң аразинда туудулар, монтажниктер, дашчылар, арматурщиктер, баянчылар, кайнакчылар, электриктер, крав болгаш бульдозер башкарыкчылары бар. Олар Уланга деп демир-орук станцияны болгаш он чоогунда суурну тууду тургузарлар.

Отрядтың оолдари республиканың Киев бажыныга Киевтин аймактарына биле ужурашкан. Украинаның комсомол ТК-зынын бирги секретары Анатолий Корниенко УЛКСМ ТК-ның Кызыл тууну отрядка тыгызлаа. Республиканың төлөөлекчилери ол улуг тууду-га бооттарынын төлөөлүгүн кырып, партиянын болгаш улустун бүтүрлөш шийтирээр азырын долу бууредил ол илергей-лээ.

Чылдың төңүзүгө чедир 1500 туудууче Украинаның 1500 оолдари болгаш кыстары комсомолчу путевка-биле аъттаныр.

В. МИРЦЕВИТИН фотогу.

1975: БЕШ ЧЫЛДЫҢ ДООЗУКЧУ ЧЫЛЫ КЫЗЫЛ СУББОТАГА

Дүүн, февраль 24-те Кызылдың сүт заводуун айма-иччилери түндүктүн 12 шахта кызыл-булуунга чыгыла келиди. Бо чылдың апрель 19-та Ленинниң субботник эрттирер дугайында Москва хоорайның бугурукчуларының февраль 20-дөз эгештигиниң деген, шалынчы ажилдаары-биле митингин эрттирер турар бо.

Москва-Сортировочная депозунун болгаш Москва-ниң өске-даа бугурукчу коллективтерини бо хүнердеги үгестер азыр, баштычаныс В. И. Ленинниң төртүткөн хуунун бээр 105 чыл болур оннаа алдар кылдыр күш-ажылдың бугурукчулугуна белинип, шалынчы ажилдаары-биле бугу айма-иччилерини кыйгырып тур мен. Ленинни Кызыл субботага хүнүдө кайы хире хемчээлдиг ажилда бугурукчу болуун санап көргөн бис. Бригадалар, эзгелер удурукчулары канчаар болуп турары, саналы берилгени — деп, заводта партия организационун секретары Раиса Демьянская бир дугаарында чыгаалады.

Бис бо хүнерден эгеш, мурунку хүнеринде-даа каш дакыр күнениң кичиниң ажилдаар бис. Ленинни субботникте 7 тонна сүтү арылап, шилдерге кулар бис. Бир тонна нефтин, 700 кг сляканы, 500 кг, вараени, 200 кг простоквашаны бугурукчуларын хүнүзүн тур бис— деп, ажилчы Мария Зинкина санаалады.

Ол күнде демир кескиндиз чымырың болгаш септелгелер кыларынын талазы-биле канчагы Николай Кумкаш болгаш өске-даа ажилчылар бедиктен хузаагелерин алдылаан.

Бо митингте сүт заводуун коллективинде апрель 19-та ажилче 130 ажил кичи үнер. Олар ичкан үш тонна сүтү арылаар. Чези тонна сүтү шилдерге кулар. Кефир, вараен, простокваша, слякка, творог, саржамы, өске-даа чешнерин элбедер кылып үндүрүрүн шийтирээли. Күш-ажылдың бугурукчулугуна белинип, чыгыс демир ажилдың түнеленип 13 тонна 400 кг хемчээлдиг продукция бугурукчуру журулат. Оон беш чылдың фондусунче 700 хире рубльдан шыңдыр.

ЧУРУКТА: Кызылдың сүт заводуун ажил-иччилери митинг үезинде.

О. ОХЕМЧИКТИН фотогу.

ХУРАГАННАР МЕНДИ

«Малчы» колхозтун бирги бригаданыңа төртүң 12, төртүс 5 колдан, инициалы-биле 6500 ажил хой бар. Колхоз төвү Мугур-Аксыдан барык он беш километр ырак-даа бол, ылангы шөөр малга чаагыттыган-на сран Садактын бедери—келениде дөргүне кара-суларым, дагалар агы-кагы, кадар колдаан, электеринде дөргүңү, кыжын хар база ызыртынас. Тазарычым бо бүгү байдалга, бригаданың кышка белектели багыт эвес болганын немей демделгези чугула.

СЭКП Төл Комитетиниң партияга совет удушка Кыйгырыктын ташык, бригаданың коллективин улам сорук кирген, бир демит ажилдап турар. Амгы үеде мал оодаанынын массалыг эгешин. Февральдык эгешинге чедир төртүн 1617 хойнуң 1618 хураганы шупту менди.

Республикада сурагыт хоочун коммунист Д. М. Биче-оол, Күш-ажылдың Кызыл Туу орденниң эдилекчизи Т. Б. Дамды, анык койжулар Иргит Очур-оол, Салчак Балм, Мазын Кечий-оол иткан мурун-чыларына бригада чоргалдыр. Оларынч база өске-даа колданарга хой менди, хур кыштагалар турар.

Бригадада бир үнесиг чүүл болза, оон кезигинерин ичкан-бүрү өөрдөгөже бүрүн хара турканы болур. Чижээ экономикагы билиглерин үндүрүрүн өөрсөйр политшканың (пропаганда) Сая Эрес-оол) кызыл доктаамал болуп, агаз малчынар улуг согуургалды илередиң турар.

А. БЕГИ.

ХОЙ ООЛДАШКЫНЫ

Республиканың колхозтарында болгаш совхозтарында хой оодаашкыны түдүктөп турар. Ынчангаш хой оодаашкынының февраль 17-де мезээни моң алдыла шарладымыр.

Районнар	төртүн хой	өлүп хо-раан хура-ган	камгалап алдынган хураган
Бай-Тайга	17.680	34	17.633
Монгун-Тайга	10.058	2	10.058
Барыш-Хемчик	17.144	31	17.113
Өвүр	10.334	5	10.341
Чөөн-Хемчик	38.308	15	38.526
Улуг-Хем	32.867	40	32.463
Танды	1.839	—	1.839
Бин-Хем	6.292	50	6.242
Току	106	—	106
Каа-Хем	1.290	31	1.259
Тес-Хем	8.757	3	8.779
Эрани	3281	6	3275
Кызыл хоорай Совети	1708	45	1663
Республика инициалы-биле	149.664	672	149.327
1974 чылдың ол үезинде турганы	185.604	375	186.121

Хүн демделели

Чылын камгалап алган хураган төртүн хой санындан 337 баш эвеш болган. Бо чорук дүң-дүңүзүн болдурбас арта чок.

Чаш хураганнарның өлүп хо-раар чорун Улуг-Хем, Бин-Хем, Бай-Тайга, Барыш-Хемчик, Каа-Хем районнара, Кызыл хоорай Советиниң ажил-иччилеринде хой болуп турар. Чаш хураганнарның молд азырал доорукчулар талазы-биле Өвүр, Монгун-Тайга, Чөөн-Хемчик, Тес-Хем районнарның койжуларынын кызымак, шудургу ажилын демделгези өөрүнчүгү. Бүгү болдунар аргаларын ажилдаар болза, малдың чаш төлүн онча-менди камгалап ап болур дээрин мурунчак ажил-иччилерин дүңжуланы көргүзүп турардыр.

Тоску беш чылдың доозукчу чылында республиканың хойжуларынын мурунда улуг сорулга салынган. Олар бо чылды хой, өшкүңү баш санын 9,4 хуу өстүрер журулат. Ону чези алыр төлөздө, хой-дал төртүткөн чаш хураган бүрүнү менди камгалап алар керек. Ынчангаш малдын чаш төлү корамчалык болуп турар ажил-иччилерин удурукчуларым, тускай артемынгерлер, койжулары чогуур түнелди кылдыр, чаш малдын өлүп хо-раар чорун болдурбазының дөптөгү хемчеглерин алыр эргекчү чугула-дыр.

рар. Хар улуг дүшкен, мал чези чешпес болган журуунда, хой арып баксырлар турар. Оон уламчандан төртүткөн хураганнарның өлүп хоораны база көвүдөп турар. Чижээ, февральдык 17-ге чедир республиканың ажил-иччилеринде инициалы-биле 672 баш чаш хураган өлүп хоран. Ол болза, эртен чылдың бо үезинде турганымал бары-ка бир кат хой чыгыс болуп турардыр. Бир эвеш эртен чылды бо үеде менди алдынган хураган төртүн хой санындан 515 баш хой турган болза, а бо

ри. Хар улуг дүшкен, мал чези чешпес болган журуунда, хой арып баксырлар турар. Оон уламчандан төртүткөн хураганнарның өлүп хоораны база көвүдөп турар. Чижээ, февральдык 17-ге чедир республиканың ажил-иччилеринде инициалы-биле 672 баш чаш хураган өлүп хоран. Ол болза, эртен чылдың бо үезинде турганымал бары-ка бир кат хой чыгыс болуп турардыр. Бир эвеш эртен чылды бо үеде менди алдынган хураган төртүн хой санындан 515 баш хой турган болза, а бо

МАЛ АЖЫЛЫНЫҢ УЛУГ КОМПЛЕКИЗИ

СОФИЯ, Толбукин округтун Козлодуй сурунун чымыла завод хетери-биле дөмөй ака-ак корпустар бедир берген. Анаа хаан семиртин азыраар талазы-биле Болгарияда он улуг комплексти түдүп тургускаан.

Оон үлетпүр бугурукчулары дөмөй мөзүү чүгдө аштык аян-шынчы эвеш. Ол комплексти хаан улам бугурукчулар деп бүрүн бугурукчулар дөмөй мөзүү чүгдө аштык аян-шынчы эвеш. Ол комплексти хаан улам бугурукчулар деп бүрүн бугурукчулар

ЧССР-НИҢ АТОМ ЭНЕРГЕТИКАЗЫ

БРАТИСЛАВА, Ясловск-Богумиле атомнук чаа электростанция тудар ажилдар кылы түдүктөп турар. Оон ийн бугурукчу бугурукчу-де 440 мегаватт дүңдүгү болурун чедип алыр. Туудукчуларын ажилдап турары дашыгыт: мөөң-мөөң кол технология дериглери улазаас ССРЭ-ден кээп эгешей бээр. Машиналарын болгаш механизминерин чамалык чехословак заводтар бугурукчу бээр. Атомнук электростанцияны баштайгы блого 1977 чылды соалзуурлар, инициалы—оон бир чыл соннадыр электри күжүн бээр.

ЧССР-нин одалга болгаш энергетика үлетпүрүгү мин-

стри В. Эренбергер баштайгы чехословак атомнук электростанцияның туудукчуларынчак активиниң байырыг туралына чүгө чугаалаан, ол АЭС-ти тууду тургузарына Совет Эвилелиниң, оон конструкторларын, инженер, артемынгериниң бугу талазы дуза чедирди турарын бели-биле үндө-лөз. Ук станция чехословак тускай артемынгерге ядро энергиянын талазы-биле дүңдүгү школа болган, ЧССР-де, ЭЦД кезигинери оон өске-даа чурттарда тууду турар атомнук электростанцияларга чехословак туудукчулар нары дериглер бугурукчу бээрнин үндө-лөз. Ядро энергетиказын улам хөгжүдүрер социалисттиг чурттарын аразына болгаш харымтын мурунда Совет Эвилели-биле үрө-түнелдиң, бот-боттарына ажыгыт кылдыр сыйрай дем каттыштырып ажилдап турар арганы тургузуп берип турар деп, министр демделгези.

ЭЛЕКТРОНИКА БУДУРУЛГЕГЕ БАРААН

БООП ТУРАР

БЕРЛИН, Бералиниң кабель бугурукчу «Обершпрее» заводу чылдың-на муң-муң километр дүртүгү кабельди бугурукчу үндүрүп турар «Обершпрее» бугурукчу харазыларын беш муң харагыкчы бугурукчу чедери хемчээлдиг. Оон чүгдө кол бугурукчу чегине бени чылдың-на беш миллион хире чүү-бүрү саналга ажилдарын ичкангаш кылдыр турар. Анаа инженерлер биле ажилчынар-га электроника дуза чедир.

Эртен чылдың заводка ону ажилдаанга 4 миллион марка акшаны болгаш 75 муң ажил шакын камнап алыр ажилгыт болган. Ында тургузуган коллектив ажилдаар дериглер бугу бугуларга үчүлү кылып, эртем-техниктиң информативни сайгарып ажилдап, мурунчак дүңдүгүлени инициалы-биле итередилгези дуза чедир турар.

Ында ажилдап турар электрон-саналга машиналарынчак кол кезин — Дрезденниң «Роботрон» компанияга бугурукчу коллектив ажилдап турар «Р-300» саналга машиналарын, ЭЦД кезигинери чурттарын электрон-саналга техниканы чыгыс аял системаларга дүңдүрүп тургускан совет электрон-саналга машиналарын санына чоокта чаа база өмөшкөн.

(СЭТА).

УЛУСЧУ ТАЛАНТЫЛАРЫНЫҢ БАЙЫРЛАЛЫ

РСФСР-нің Министрлер Чөвүлелинің Даргазынын Оралакчысы Чугаалап Тур

Ажылташ чоннарың бот-тыныгы уран чүдүңүз бериң Бүгү-үзүлө фестивалы Россия Федерациясынын хоорайына болгон суурдарын эр-теп эгедей берген. Улусту талантыларың байыралы үш чыл улаштыр үргүлүп келер. Бүгү-улусту оо массалык көрдүңдөн, ооң суургаларың дугайында чугаалап бээр СЭТА-ның корреспондентиз РСФСР-ге фестивал эр-терге талзы-биле бугу-россия оргкомитетинин даргазы, РСФСР-нің Министрлер Чөвүлелинин Даргазынын оралакчысы В. И. Кочемасовтан дидээ.

Коммунизм тургузушкунга совет улустун кайгачтык ажы-херез фестивал көргүзөр, уран чүдүңүз арга-зыл биле бистин уежлектинин чыл таланы амгылардын чугаалап бээр — деп ол туталаан. Уран чүдүңүз ол ба-

йырлааның көдөңүн болгон хоорайларын чурттакчылары, ажилчилар, таракчилар, өөрделет чөвүленин сургууларды, студенттер Совет Армияны болгон Флоттун дайынчылары киржири алаар.

Миллион-миллион ажилчилер боттарың хостуг уе-тушалы чогаалдыкы ажылга тураскалдан турар. Бот-тыныгы уран чүдү бистин хуневисте чаа ниятелдиң бугу тала-биле сайыраңгай кичир-кичи жазырыңа уежур дуулаң чугула фактор болу берген. Оо дугайын сай-тура-гайлар тодоткай херетелден турар республикада 400 хере уран чүдү коллективтери тургустунган. Оо дээрке барык-ла

уран чүдүге миак алды миллион хере кичи-дир. Чүдө көдөң чөвүлө бестин олар чыл санында-ла 140 миллион көрүкчүге барык-ла миллион хере концерттери болгон шилерин көргүзүп турар.

Стаж оо чыл болгон оо айма турар бот-тыныгы коллективтери кайы хой. Олар көрүктүрүнүн айнакшың болгон хунутканын чаалап ап шыдаан, күрөкчөң дөңсө-лө профессионалдык артистерге дөңсөп турар коллективтер бестин бар аларган. Олар-ның арзында малаңгы Ново-сибирск областың Суусуйскиде улусту ирээк коллектив, Москва чоогунда «Белая дача» совхозтун ирм болгон таячы

ансамбль болгон Ставрополь крайда Петровск районун «Алдын тараа» деп ансамбль дээш оон-даа өскө. «Жаркы» деп хакас ыры-ташы коллективинин, Соңгу-Осетияның Дигорск района Куаура бажы-дың ирм болгон таячы ансамблин Москва университетинин академикти ирээк болгун бугу болгон өскөртүнүн-дээ ады-сураа бүгү туртат алган.

Республикада чылдык-ча чүс-түс ча ирээк калса-лар, жогжум, театр, уран чүдү студиялары, кино-фото-чүрүкчү инструктор клубтары тып-тып турар аларган. Фестиваль чаа чынынанча талантылар-ны илередей, А. Горькийниң

чугааламын ишкеш, улусту кайгачтык уран чүдүдү бугу тала-биле көргүзөр, чарап турдык кичилерин мун-мунду халдыкчылар.

Уран чүдүңүз эгелен турар байырлааның кол суургаларың бирээш улустун чогаалдыкы чөвүлө улам инай төгүдөр, ооң амгылар-биле халыктын моор-даа солгаар быжылары болуп. Фестиваль совет кичилерин эстетикти кичиридегиле кичиридегиле салар чөвүлө, култура-чырымдыкы албан чөвүлө ажил-чөвүлөдү чаалап калык хой-интиги болгон чогаалдыкы интеллигентиниң киржиридегиле дуулаң болур дээрин чугаа чок. Бот-тыныгы уран чүдүге чаа күш немериж, ол улам чаа масса-лар, азы-бүрү болуп, көскү-жүр.

Ол ишкеш бо болза алы-

зында барып чурттакчы чоң-чүдү культурул халдыкчылар-ының херези дыка экиждер арганы бээр.

Көрдүңдөн үш чадалык кылдыр эрттер. Баштай бот-тыныгы ирээкчилер, танышыл-дар, жогжучулар болгон чур-рукчулар клубтарына, район-нарык болгон хоорайларынга боттарың уран чүдүңүз көргүзөр. Ийги чадалык киржирилери область, край тоңтернеге, автономнуң республикаларын найысмааларыга уежурар. Ушкү чадалык оо зонага: Воронежке, Горькийге, Иркутскиге, Куйбышевке, Ленинградка, Москва, Новосибирскиге, Донда Ростовка, Свердловскиге болгон Хабаровскиге болгулар.

Дээр бот-тыныгы коллективтер болгон чүс-түс күсө-диктер ушкү чадалык түң-дөлдөр болгон Россияның хой националдык уран чүдүңүз Москвага болуп түңдөй кон-церттерге, делегелерге, кон-курстарга толгээшээр апаар.

СПОРТЧУ МЕДЭЭЛЕР

СПАРТАКИАДА. СССР-нің профсоюздеринин тийлээт-кени 30 чыл оонга тураскал-ган сөкс кички спартакиада-ды Свердловскиде байыра-дык ачтыңтар. Спартакиа-данн түңдөй оюннарның программазы пономельниктен эгелен. А Терекселеде спар-такиаданың программазын өзү-үзү эртер турар хаак мар-галдаам доогулган. Тускай саламга эң эвээш уени Татьяна Перчаткина көргүскө. Улуг саламга үш хевирге тийлээт чөвүлө алган Наталья Перчаткина адамы медаль чаалап алган. Эр улустун үш хевирге бери чөвүлө Михаил Березов алган.

ДОШКА МОТОЦИКЛДИҢ ЧАРЫШ. Юдзевске суббота, воскресенде эртен дошка мотоциклдиң делегейин ону ирээкчилеринин хонористы Тарабыков Сергей 30 очкуру алган, делегей чемпиону атты чаалап алган. Ийги чөвүлө москвич Владимир Шыров (27 очко), ушкүзү — Влади-восточку Сергей Казаков (24 очко) тур-тууна дээш.

ХААК. Швецияның Фалуна хоорай чоогунда делегейиң хаак маргалдаанында совет спортменнер чөвүлө киржири чөвүлө турар. Совет херезе-лери командазы (Селюния, Баранова, Сметанка, Кулако-ва) 4х5 километр эстафетага 1 шак 12 миунта 43,54 секунда уени көргүскө, тийлээт. Эр улустун командазы 4х10 кило-метр эстафетага 2 шак 02 ми-унта 38,15 секундада эртер, Сири чөвүлө элзэн. Эстафетага Белая, Скобов, Шмигуна, Рочев олар маннаан. Галина Кулакова 10 километрге чарыкка (33,39,54) бир дугаар чала келген. Анатолий Шми-гун 30 километрге чарыкка ийги чөвүлө элзэн.

КОНЫМ. Горький чурттуг Татьяна Аврелия болуп эр-теп чыгы чөвүлө киржири катан-тан, Ассенда (Голландия) херезе-лериң делегей маргалда-анын мөңгү медальга чаалап ап, чавыс чунгаларга Бүгү-үзүлөдөң чаа рекорду тургускан (186,653 очко). Аврелия арга-агы дистанцияга биче мөңгү медальга, ба-за ийи кулор медальга чаалап алган. Чемпионун шаныман ГДР-ден студент, маргалдаага бир дугаар киржи турар Ка-рин Кессов чөвүлө элзэн. (СЭТА).

Школа, адаие, хей-ниити

ИЙИЧИЖЕК

Красноярскиның башкы ин-ститутунун баазаның школа директорларын ийи ай хуу-саалы семинары чофта чаа доогулган. Оо семинарга ир-ишкеш, чамык баадаларын бо чүдүге бижисекин. Нияти-биле семинар дынак-чыларга ачтык бооп, чаа программа-биле ажилды дур-жулгазы түнөп, моон сол-гаарга ажилга улаанышкын-ны берген.

Красноярск хоорайның № 86 школага дуржулга солу-галык практика база эр-тирдик. Школаның бери чартык чылда өөрелген 99,8 хуу, шынары 60 хуу болган өөрелдиге-кичириде ажилды берген. Школаның тоогуз-дө өөрелген ара каар чо-рук туруп көрбөн. Оо бугу школаның адаие, хей-ниити-биле бижик харилдаанында. Школаның 17 кабинеттеринин муузууна кабинеттеринин митрофан, динамиктер, ийги башкарылгалы механизация шафтар, самбара, хамарышкы эртерини көргүзүп херек-селер шунтуу бар. Оонагар чүсө чүдү дээр, башкы кино-паны базарга херезең апаар ажилдай бээр.

Кабинеттерин шак иччаар дөңүп, тургузуу алырыңа хам улуг учур-дуулаң болгон ин-директору Хей-ниитинин директору Хей-ниитинин шко-ла дээш улуг сагыш салып, ажа-хөргөңүн харамнамай турарын, ада-илеринин бот-тарың урууларың өөренип турар школагыңа дуулаң чур-галалы.

Школаның шефтери — Крас-ноярскиның алюминий заводу директорларын ийи ай хуу-саалы семинары чофта чаа доогулган. Оо семинарга ир-ишкеш, чамык баадаларын бо чүдүге бижисекин. Нияти-биле семинар дынак-чыларга ачтык бооп, чаа программа-биле ажилды дур-жулгазы түнөп, моон сол-гаарга ажилга улаанышкын-ны берген.

Красноярск хоорайның № 86 школага дуржулга солу-галык практика база эр-тирдик. Школаның бери чартык чылда өөрелген 99,8 хуу, шынары 60 хуу болган өөрелдиге-кичириде ажилды берген. Школаның тоогуз-дө өөрелген ара каар чо-рук туруп көрбөн. Оо бугу школаның адаие, хей-ниити-биле бижик харилдаанында. Школаның 17 кабинеттеринин муузууна кабинеттеринин митрофан, динамиктер, ийги башкарылгалы механизация шафтар, самбара, хамарышкы эртерини көргүзүп херек-селер шунтуу бар. Оонагар чүсө чүдү дээр, башкы кино-паны базарга херезең апаар ажилдай бээр.

Кабинеттерин шак иччаар дөңүп, тургузуу алырыңа хам улуг учур-дуулаң болгон ин-директору Хей-ниитинин директору Хей-ниитинин шко-ла дээш улуг сагыш салып, ажа-хөргөңүн харамнамай турарын, ада-илеринин бот-тарың урууларың өөренип турар школагыңа дуулаң чур-галалы.

гыс школагыңа чижээне көргүзүскөдөн. Өскө школа-ларда эки, дээр чижектер бар-ла боор. Ылчала-ла семинар-га көргөңүн бугулар школа-биле совохотун харылаанын ап көргө сар дөңүп. Чижээ-дээрке, школаның оо арга ижи үстү турда, совхоз дирекция-зы ийи сөөртү машинаны доктаамал берес болуп. Шко-ла дирекциязы совохотан бир машинаны школага шут бээр-иниң дугайында дилек кир-ген. Оо харыс чок барган. Школаның бус-биле чыдыр одалагыңа кууу чок, орта суг дажыглар машинаны ба-за бербиң баар таварылгалар тургулаан. Өөреничилер, баш-кылар кыштың соогунда хем-ден дош дажыглар, суг ууар учурга таварышкылаан. База бир тоогу, эртен күзүп Би-лектиң хунуңда совохотун Би-лектиң байырың байлай школага бачи берсе берди. Совохотун өөреничилерин бү-дүрүге бригадаларын ажил-дайың саламгылаңың кымып турар, баар эртен казып апаар-ган. 1974 чылдын бүдүрүлө-планына «Тес-Хем» совхоз школага ийи аял ийи чур-таар бир бажыны тулуп бээр-ин айткан. Бажында ту-тунган, башкыларга хам бээр, өскөр барган. Школада со-вохотун ажилчининин уруу-лары, совохотун келер үеде ажилчинин өөренип турар кич чаа чурдулуг даргалар кич чаа биче чүсө деп? Шко-ла-биле хожа-лоба турар, мичилер дуулаагар болуп бээр.

В. ДАВАН,
Берт-Даг школагың директору.

АМГЫ ҮЕНИИ-БИЛЕ

«Сүт-Хөл» совхозта ажил-чи кооперацияны Суг-Аксы сурда стоволазын ажилдайың азы-бүрү асортиментин азы-чөвүлө эки шынарды белетке, чоң-чү макталы чаалап ап турарлар. Тодаралык чылда 127 хуу күсөткөч, республи-када мууракы ажилдык стово-лазын оодурунда кир-ген. Эки ажилды дөңүп, чоң-чү совхозтун ажилчинин ажил-чи чөвүлө республиканың херек-селеринин ийгилигинин баш-таар чөвүлө шынарды чыдып болгон ажа шаңылаңа ты-ык.

Ажылтын кооперация оо ажил-чи экиждерин улаң-ган чөвүлө хемчегерин алган чөвүлө киржири чөвүлө алы-

рыңа база идити берген. Ма-ңа ажилдар каарларың чет-чөвүлө, Мергекилдиге повар-лар азияктарың чөвүлө кымы-нын мергекилдерине өөрелди, арга-дуржулаңың дамчыды берип турган.

Улуг поварлар Елена Куу-лар, Ондар Бүртүкел, Влади-тина Орожак азы-чөвүлө шы-нарлы, хой асортиментин ажилдайың дөңүп улуг ажил-дарыңа кымып келген. Ооң түң-дөлдөр бо стоволазын ажил-чи чоң мактаар аларган.

Бо чыны стоволазы чар-тыкларыңа база кымыр. Эр-теп оо салыр печкаларың электи-биле ажилдар пилгалар-биле солдуур. Стотолазын азы-п, бербесте амгы үениң чаа дөң-гөлдөрү-биле дөңүр. Столо-

вааның ажилдайыңа хамы подвалды аргылаш, ажаа кы-лын дошту дажылап экекел-ген, чөвүлө шынарыңа таар-мычалык чөвүлө база кымып алганар.

— Бо чылдын планың оона-даларын декабрь 25-те күсө-дүрүн хуураң бис. Ооң доң-дур болгон азыр күсөдөрүн аргаларың бар. Бо чылдын январьда 4 муң рубляң ба-рамын саваар турган, ооң 5 муң 300 рубльге күсөткөч-дөңүл улуг повар Елена Куулар чугаалады.

ЧУРУКТА: Суг-Аксы стово-лазын поварларың Е. Куу-лар биле О. Бүртүкел.

К. ШАҢҒЫР-ОЛДУҢ
сөзү, фотозу.

Агитквартиралар көрүдөзи

Эрэн районун Морен суур-га Тимлегиңин 30 чыл оонга тураскалган агитквартиралар гразның киеситер көрдүңдөн чөвүлө киржири доогулган. Морен суурда нияти-биле 7 агитквартира бар. Олар шун-туу туусузууда адалаган. Бот-тыныгы уран чүдү көрдө-лөңөңө № 7 агитквартира берги чөвүлө алган. Ийги, үшкү чөвү-лө № 3, 4 агитквартиралар тур-тууна элзээр. Көрүдө талаңың ажилдар илерегетин. Бичедей Девиз-оо, Фина Артына, Владимир Намдак, Тамара Ооң дээш оон-даа өскөлерин сагарга ха-маарыштыр болуп.

Агитквартиралар чурттакчы чоңдугу ортуузага политмасса-

лы, агитация ажилды чөвүлө-рыңа улуг ролду ойноп тур-ар. Миңа ажилды үлөгерит чөвүлө турар, организаци-масса-лы ажилды эстетик агит-квартиралар бар. Чижээ, агит-квартиралар аргалары Сава-ра Аркача, Сидима Мон улурт-каны агитквартираларын ажилды азы-бүрү хевирде организастар чуртакчы. Эки агитквартира деп атты чаалап алганар. Оо агитквар-тираларда азы-бүрү булуң-нары, а совохотун хуневисте нем-фашист элекчилериниң мыңа шаңкының 30 чылдык тураскалган булуңнары көрүштүгү кылдыр тургуску-лаан.

Агитквартираларын дарга-

лары херезең чөвүлө ийгилиги ажилды хараа турданың болгон көрүм-чүрү бижыл-лаар айттыраларга, суг чаа-гай кичиридегиле чурттакчы-ларын ийгилигиң киржиге-төө чөвүлө алган. № 9 агит-квартира чөвүлө ортуузага ажил-дай база эки тургускаан. Мы-ңа хам солун доктаамал үнүп, күш-ажыл чүрүкү болгон ко-рум-чүрүмү бижылганыңа улуг көңүлүн ийгилигиңа салган. Хой-жу бригадала концертти ала-дан, шефти организастар. Ам-гы үеде Моренин агитквар-тиралары эң солуң, хам улуг а-жа-шынарың бир болгон ийи көжөгөлгө ийгилигиңиң зона көргүзөрин планнаан.

Д. ЧЫГАЛ.

Ажылывыс дуржулгазы

Халдаварың аарыларын баш ууар болдураңың бир кол аргазы — урулар ортуузага чөвүлө турар тарыла ажил-чи болуп. Профактивтеги тар-ыларын бистин Эрэннин район эмнегезиң шың болгон эки организастаан. Ооң түңдө-лө докколоң, дилертиң, удаануң, полновылит дээш иш-кеш — туртарга айланды, халдаварың аарылар бисте чок деп болуп. 1971 чылда биче болуп турган дилертиң деп халдаварың аарың сөө-жү чылаарга шунт чыккан.

Бо талазы-биле бисте ма-лчынар ортуузда кылды ажил чөвүлө турарын та-ныштыры көрөй.

Бистин район эмнегезинде малчынарның ортуузага эм-неге-профактивтеги ажилды күсөткөчлөң, малчынарның бичи урууларың ортуузага

тарылга ажилды чөвүлө со-рулга-биле 4 бригадалың тур-гускаан. Тодаралага, Бай-Данин бригадала — ажил-чи Т. Аркача, Сидимин — эки-чи Т. Болдун, Моренин — С. Чамыгар олар хаара ту-тунган.

Республиканың өскө-даа ра-йондарында ишкеш, бо ула-чоттар малчынар уруулары-ның ортуузага тарылга ажил-дай Липецк аргазы-биле чо-руду турар. Бригадалың ке-жигүнери урууларга чөвүлө чо-гуу тарылгаларга тускай за-веттарың үе-үлөп дужаап тур-ар.

Бир эвес бригадалың эмчиз ийги кылды-бир чылдаган-биле үлөп чөвүлө болза, ооң орнуңа чаа келген эмчиз тус-кай инструкуция-биле таныш-тыргаш, хуураң ап турар. Оо

бригадаларың эмчилери айл-чөвүлө кылдыңан ажилды дужаап, чаа планың аяп турар. Ооң соңола аял-ган планнарын эки бригадалың кежигүнери колчотар-ның сүт сөөртү машиналары-ның, автозакаларга болгон өскө-даа транспорту ажил-дай турган, күсөдөрү турар.

Бистин районун малчынар-ында 1 хардын 7 харга чөвүлө чо-руду 555 урулар бар.

Бистин үстүндө алаан участ-токтарының эмчилери 15 хойжу бригадаларын, 4 сүт-бараан фермаларында ажил-дай турар. Шак иччаар ажил-дай келгенниң түңдө-лө ийги малчынар урууларың ортуузда тарылга чок уруу-лар чок.

Б. СУЛЬДУМ,
районун уруулар эмчизинин сестразы.

КРИТИКА БОЛГАН ВИБЛИОГРАФИЯ

Шудукчу Юрий Шойдак-ович Кювезгетиниң шууэтерин чың чыдымыс «Хуну утку» деп ат-биле чырыкче унуп келген.

«Хуну утку» деп чымы-дым чаа темалар, делегейде болуп турар улуг болушкун-нарга болгон амгы дайыншкы-ның амгыларга хамаарышкы ханы бодалар бар. Юрий Шойдак-овичиниң чаа помунда кирген шууэтериник оонагар чүдү делегейде бугу-нияти учур-дуулаң биче арамдык, алушкунарже, малчон-мил-Бүдүрүлгөн кичилерде аларын ү-бүтү ишчаны болуп.

Аныктар болта Фашист хунта. Президионт оодлар, деннин алуруткеш, ажаа кирген үлүү — ийгилигиң ийги ийги арамдык Тымчак ийгилигиң ийги Дээш Советиниң ийги-ажыңың ды хойжу Кеңей Карайныктарын.

«Чогуура» колчотун чоң огу бо-чөвүлө Белек-оо Бажар, «Тча үшү-би-Хем» совохотун туугуңа уе улус-Сергей Бавын-оо, Самагал-тайын амгылар халдының комбиндалың Берт-Дага сабырның эргелекчиң Зыла проф. Шымыр болгон ажилдыкы кы-мык өскө-даа ооң муракчылар бар.

Бистин район хой-биле бай,

биле бир дөмөй, сеткил-сагы-чы Чың-биле тууду. Оо дугайын дараадаңда өдүрүл-гөрүлөдөр турар.

...Дүшкө кирбөөн хилдикче-ке

Дүжүп бербөөн чың чоңуң алган чор иен.

Мөчү-болуң байламың ам Мөзүлгөр билбес-даа бол, Айтырбас мен, дилевес мен: Айдың — хун бөөн кыскаң үгүң!

Фашистерни тивээндө Маахкын, таваар олурубас бис,

Пабло Нерудал (**«Шуунчүңү өлгөңүң»**).

Амгы делегейиң шыла-рангай шууэчүңү, Чиянын сенатору Пабло Нерудуга тур-раскалтан «Шуунчүңү өлгө-ңүңүң», «Да Мондал», «Гла-ди Марин» деп шууэтерде хосталга, найырал, чырыкчы-лыг келер үе, хамаарышмас

чорук дөш маадырлы-биле демисеңип турар кичилерин эң-сеткил катыжымыңаңың хамааты лирикалык күштүг үнү-биле, чидиг болгон чиге сөстөрү-биле илерегетин. Ша-ко о шууэтерде Юрий Кювез-гетин интернационалы сеткил-сакшыт тодоткай көргүскөң.

Тыяның эртен оруу, амгы хунтери, келер үең Юрий Кювезгетин шууэч чогаал-дык кол черин эелен турар.

...Амгы дилер төвүн заас-тай

Асбест, мөңгүн, кобальт дөш

Эртине байлак чуртка өргүн, Найыралдың хамылазың Эргим чоңун чаалап алган... (**«Найыралдык хамылазың»**).

Ал-доуурак, Терлинг-Хая, Хову-Аксы дөң ишкеш улуг комбинаттарың туттуңган, Тывага улутуруң дүргөн сайырааның-биле, ажилчың

аңгыны хевирлеттиниң бы-жыкканы-биле Тыва хой-хой напыларның коммунизм тур-гуушкунуңа үлүг-хуууңу кийириниң турар чурту апаар.

Кижин — ниятелдиң бүдү-рүкчү күжү, бойдуңдуң чары-тыкчың, ооң бугу байлакта-рың оонун эрге-ажымыңа ба-раалдып, болбаарыңды тур-пар улут күш. Кижин тийлэй албас чүдү болдуша чок.

...Мөңгүн салрган чарап ухар!

Мөгө күжүн көрүп тур мен. Мөгүдөөс, өшкөдөөс Чачылымыс сөзү шылаң, Мөгө дөстүг чөвүлөңүң Салгап алган оодлары бис. (**«Умар болгон юнилер»**).

Юрий Кювезгетин поэзия-мы амгы амгылар-биле сыр-ның, чарыкчөс харылаагың. Чөөң Сабарь, Иракки Чөң чүк — эгарышкың байлактар-ның ораны болгон үкөп төт-

пес «алдын уургай». Бүгү-өвкөңүл учур-дуулаң шылаң-чы тууду — БАМ-ның тууду-жарымың маадырың күш-ажымың уран сөстүң күжү-биле алдардыгың турар.

Байкал — Амур оруун ту-дуп, чалым, бетти Бармыктың дөң оолта, кыска мөңгү шууэң Ак-көк савсан — бүрүлүн деп болгон болжун, Аксым кежин үлөңүңүң маадырлар, (**«Ан-иан савсан»**).

«Уевинти олгун, кызың ирээкчаар мен деп ийг кү-лөң-биле Юрий Кювезгетин бичиң чуртуvus — СССР-ниң ады-дууламышкы, чарык-сакшып эң-найыралдык улус-турарыңа шууэтериниң эң эки өдүрүлгөрүн бараалгадып ту-рар.

...Чодураа деп дөзүр кара карактарлың, Шуй школагыңың башкызы.

Шөңгөн хунуң херездерин сырдалган, Аргы ханы кымып туутуң оңун кластаан, Аас-кежин дарганашкын душуктарың Дулужуруңуң чалгыннаган, Хунноороткөң Россияның оодлары бис. (**«Россияның оодлары бис»**).

Юрий Кювезгетин шууэ-тери төңгүлү, амгы үениң, дарта хунуң, амгыларды бол-гаш үлөңүң идеяларын хан-ны билип алдырыңа, амык оскени коммунист мөзү-бүдүккө, азы-чөвүлө кичири-деринге дудал турар. «Хуну утку» деп чымыдым чур-гытыңа темалар дөлгөм, чо-румаалар байлап, лириктиң бу-ланымшыңа күштүг.

С. МАЙНА,
Шуй школагыңың башкызы.

Бызыла, Шетякин-Бравченко кудучузу, бажың № 3. ТЕЛЕФОНАРЫ. Редакторуң 24—63, редакторуң оралакчыларың 35-24, пропаганда кидияның 23-54, харысалаң секретарың 23-35, партияны амыл ирээкчилериниң 37-13, культуру кидияның 23-54, көзө ажил-агы кидияның 21-47, улустун кидияның 22-64, чагаа кидияның 41-27, информация база совет тургузуу кидияның 20-60, бухгал-терияны 31-75, корректорларыңа 27-41. Солун келбейн барганга телефонче долгар.

Бөгүн «Тувинская» ПРАВДАДА

«Апрель 19-та коммунист субботник». Кызыл хоорайн бугурагелер коллективтеринин митингылары.

«Туудугу кол чүсө-мала-аладык хуураа». «Тыва дэг-дү-гү» комбинаттың ийги элзөө-нүң туудууң дугайында В. Ураковтун корреспондентиз.

«Чалбын кыва бээр». «Тыва дэг-дү-гү» комбинаттың үтүктөп сөрттар негизин партия организациының секрестарың коллективте микростант дугайында корреспондентизия.

Кызыл хоорайны Магистральна кудучузуңа эвэр-

талда чылдымга халдырыла-зының четтериниң дугайында Г. Неволинниң корреспондентизия.

«Элчек повари». Повар В. Жилевская дугайында Т. Магериң чуртумалы.

Дашымыс болушкунуң дугайында тускай аргы.

Телегендең 30 чымыга. Оо адаларың ойнуң дугайында республикадан материалдар.

«Чаа чүдүлөр». Информаци-лар чымылазы.

Атомобильдер чарык-чың дугайында В. Панфилов-тун репортажы.

СЭТА-ның информациялары.

Мелебүдөнүң

ФЕВРАЛЬ 25-ТЕ

9.00—Дамчыдалагар програм-мазы.	17.30—«Уе». Информастык програм-мазы.
3.05—«Орус азы-чөвүлө», шынарлыкыңа. Качат-каны шынарлыкыңа.	18.00—Уруларга. Мультифильм. МОСКВАДА
9.35—«Улустун уран чогаалы-га». Бичүгү.	18.10—«Спортчуга делегелдер». Бичүгү.
10.15—«Поварлар». «Амгы хүн-тер, келер үе дээш». Бичүгү.	18.25—Телекөрүктүң ийги айт-тырларыңа СССР-нің ЭА-зынң корреспондент-кежигүчү В. Г. Афанасьев харылаар.
10.40—«Эзуугу эрлер». КЫЗЫЛДА	18.55—Телемезелер (орус дылга).
11.40—Киножурнал. МОСКВАДА	19.05—Уруларга. Мультифильм.
11.50—Медялөр.	19.15—«СЭП-нің XXIV съездинин иштираарың — амыдалга». Дам-чыдала.
12.00—«Уран чүдү мастерлери—уруларга». СССР-нің улустун артын В. А. Сперантова Бичүгү.	19.45—«Элзегиниң хонунуң үш оңу». Кыска фильм.
13.00—Спортчуга делегелдер. Бичүгү.	19.55—Телемезелер.
13.15—Телекөрүктүң ийги айт-тырларыңа СССР-нің ЭА-зынң корреспондент-кежигүчү В. Г. Афанасьев харылаар.	20.10—Чараларга, реклама. МО